

Blended learning

De docent als beheerder van educatieve content

Met de ontwikkelingen in de digitale wereld verandert het onderwijs. Dat is haast een cliché. Maar wat gebeurt er precies? Consultant Jan Koster heeft er een duidelijke mening over.

[Docenten zijn bereid ict in te zetten,
uitgaande van een onderwijskundig concept waarin
ict aantoonbare meerwaarde heeft.]

Natuurlijk verandert het onderwijs als de computer, de smartphone, de elektronische leeromgeving, Google, powerpoints en digitale opdrachten zich in het hart van dat onderwijs nestelen. Maar wat gebeurt er precies? Wat betekent dat voor de manier van leren? En heeft het invloed op de inhoud van dat leren? Consultant Jan Koster die met zijn bureau Evolve Yourself organisaties ondersteunt bij het ontwikkelen van een visie op opleiden en onderwijs, heeft een duidelijke mening over de weg waarop het onderwijs zich bevindt. Een centrale term is blended learning. Dit duidt een mengvorm aan, een combinatie van contactonderwijs en online leren, een mix van leren met en zonder technologie.

“De afgelopen jaren werd de term e-learning al vaak vervangen door blended learning”, stelt Koster. Dat kwam volgens hem “omdat we door kregen dat het simpelweg online zetten van ‘boeken op batterijen’ een beperkt effect had. Oude wijn in nieuwe zakken: we deden nog steeds wat we vroeger deden, maar dan met nieuwe technologie. Geen echte innovatie dus.”

Datzelfde proces kan volgens hem optreden met blended learning als je de klassikale les combineert met digitaal lesmateriaal. “Begrijpelijk, want onderwijs van (contact)uren met bijbehorende ideeën over leer vormen, organisaties en bemensing verander je niet zomaar. Je moet ook de manier waarop opleidingen en onderwijs georganiseerd worden, veranderen.”

TEKST
ton van den Born
FOTOGRAFIE
ton van den Born
en thinkstock

Op de vakschool 2.0 zijn boeken minder relevant, samen leeractiviteiten initiëren des te meer

Hapklaar

Scholen zijn ermee bezig, bevestigt Koster. Bijvoorbeeld Helicon Opleidingen, maar Henk Burg, beleidsmedewerker onderwijsinnovatie, heeft moeite met de term blended learning. “Daar zijn we al voorbij. Als je denkt aan een situatie waarin al het onderwijs op ict-basis georganiseerd zou zijn, dan lijkt de term hooguit een compromis aan te duiden.” Dat kan niet de bedoeling zijn.

Richard van Iwaarden, expert in e-learning bij Edudelta Onderwijsgroep, herkent veel in de ontwikkeling die Koster schetst. Hij verdiept zich nu in de wijze waarop je, uitgaande van een kwalificatiedossier, een mbo-opleiding in een elektronische leeromgeving kunt vormgeven. Dat gaat verder dan de technische kant van het verhaal. “De docent

krijgt een andere rol. Een leerling kan bijvoorbeeld de correctheid van de informatie op internet niet beoordelen. Daar helpt de docent. Bovendien zorgt die docent voor het hapklaar aanbieden van content. Leerarrangementen met een begin- en een eindpunt.”

Over tien jaar ziet het onderwijs er anders uit, verwacht Van Iwaarden. “We houden bij Edudelta al rekening met meer tijd- en plaatsafhankelijk leren. Bijvoorbeeld door te kiezen voor één mbo-opleiding over al onze locaties.” Edudelta heeft ook mbo-docenten aangezet tot meedenken over de inhoud van de opleiding. Wat moeten leerlingen leren en waar leren ze dat? Het idee hierachter is dat de inhoud van alle vormen van onderwijs beter is afgestemd op de wettelijke vereisten en dat de leerling beter weet waar wat wordt geleerd en waarop hij zich moet voorbereiden.

Wijsheid

Volgens Koster is het reguliere beroepsonderwijs echter te traag. “Als beroepsonderwijs worden we straks rechts ingehaald door commerciële opleiders die technologie inschakelen. Multitaskende leerlingen gebruiken hun smartphones, ik zie boeren met hun iPad langs de beheersapparaten lopen en alle content zit straks voor iedereen toegankelijk in de cloud. De aoc’s en roc’s lopen dan hijgend achter de feiten aan. De generatie die nu op school zit, leert heel anders dan de vorige generatie dat deed.”

Een andere manier van leren betekent volgens Koster niet alleen een andere docent, maar ook een andere onderwijshoud. “Die inhoud is overal”, zegt hij. Al het denkbare dat een leerling kan helpen om beter te functioneren in werk en maatschappij. “Meer dan ervaringen. Het is toegepaste kennis die voortdurend ververst wordt. Bijvoorbeeld de komst van een nieuw apparaat in het ziekenhuis, waarop je je kennis moet aanpassen.”

“Ja,” bevestigt Burg, “inhoud is overal, dat wil zeggen de informatie is er wel. Maar Koster lijkt toch een paar stappen over te slaan. Je hebt data en als je die aan een bepaalde context knoopt, heb je informatie. Maar dat wordt pas kennis zodra je verbanden kunt leggen. En wijsheid zodra je weet wanneer je welke kennis moet toepassen.”

De docent, “een persoon met empathische kwaliteiten”, zoals Burg met name de docent in het groen onderwijs ziet, blijft daarin van betekenis. “Ik wil niet zeggen dat die persoon haaks op de techniek staat, maar wel scheef. Ik denk dat 85 procent van die docenten bereid is om ict in te zetten, mits het uitgaat van een onderwijskundig concept waarin de ict als middel aantoonbare meerwaarde heeft.”

Onzeker

Wat betreft de docent, denkt Koster dat deze straks minder kennisdrager is, en meer ‘beheerder van educatieve content’. De traditionele opleider verdwijnt. Ze zullen zichzelf opnieuw moeten uitvinden. Dat is al eerder gebeurd, want het meester-gezelmodel van voor de industriële revolutie is verdwenen en ook voor de trainer, degene die aldus Koster “mensen voorbereidt op de toekomst door ze te leren wat goed heeft gewerkt in het verleden”, is volgens hem weinig perspectief.

Koster verwacht dat in plaats van een vooraf bedacht opleidings-traject, leeractiviteiten rondom mensen en hun werk worden georganiseerd. Ter plekke afgestemd op wat dan nodig blijkt. Docenten begeleiden dat leerproces met ondersteuning van mobiel internet. Geen

formele trainingen meer, maar de afdeling training creëert “een leeromgeving die werken en leren, intercollegiale toetsing en werkplekbegeleiding bevordert, organiseert en traceerbaar maakt.”

Het lijkt dicht in de buurt te komen van de ideeën van sir Ken

Robinson die stelt dat het traditionele onderwijssysteem funest is voor creativiteit. Of het sociale leren dat Arjen Wals, van Educatie- en competentiestudies Wageningen University, onderscheidt. Daarin zoek je naar combinaties van realis-

tische opdrachten in een maatschappelijke context. Leren dat bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling.

“Het fenomeen school zal wel blijven”, denkt Koster, maar dan bijvoorbeeld zoals bij de Opleidingswoning in Horst. “Daar zijn stappen gezet in het technisch beroepsonderwijs, dat beter moet aansluiten op de opleidingsvraag van leerlingen en studenten en op de behoefte van het bedrijfsleven in de (eu) regio.”

Van Iwaarden kan een eind meegaan met Koster, maar, zegt hij: “Docenten moeten zich het technologische met de consequenties ervan nog heel erg eigen maken. Het gaat verder dan het inscannen van een pdf.” Burg denkt dat het vooral in het organiseren zit. “Docenten zijn daar heel goed in, maar bij de inzet van ict lopen ze vast op materiaal, tijd en ruimte.”

Over tien jaar zit er ongetwijfeld meer technologie in het schoolgebouw en kun je ook verwachten dat technologie het onderwijs meer ondersteunt, denkt Burg. Maar hij ziet veel onzekere factoren. “Hoe gaat het met de economie? En, wat zijn de gevolgen van vergrijzing?”

‘Ik zie boeren met hun iPad langs de beheersapparaten lopen en alle content zit straks voor iedereen toegankelijk in de cloud’

Vakschool 2.0

Ja, erkent Van Iwaarden. Er zitten mogelijk ook negatieve kanten aan de hele digitale ontwikkeling waarop blended learning rust. “Absoluut.” Hij noemt als voorbeeld dat mensen gaan mailen naar de persoon die naast hen zit. “Of mensen die digitaal heel vaardig zijn, maar instorten zodra ze een presentatie moeten verzorgen.”

Hij herkent ook de waarschuwingen van iemand als Nicholas Carr, schrijver van ‘Wat internet doet met onze hersenen’. Carr stelt dat onze hersenen, die zich eerder bijvoorbeeld aan de klok hebben aangepast, opnieuw zijn veranderd. Multitasken, wat de generatie Y zo goed zou kunnen, is misschien niets anders dan heel snel kunnen switchen van je mobiel naar je computer naar het gesprek dat je intussen met je vrienden voert. Daar wordt je door oefening vast steeds beter in, maar de hersencircuits die je nodig hebt om geconcentreerd te zijn, waarschuwt Carr, takelen af of verdwijnen zelfs.

Ook Arjen Wals vraagt zich af: “Wat doen alle verslavende apps en gadgets met mensen?” Waarschuwingsborden langs de weg die volgens Koster voor het beroepsonderwijs ongetwijfeld voert naar een situatie waarin blended learning invulling heeft gekregen.

Het meester-gezelprincipe in een nieuwe jas, denkt hij. “Met veel minder, of misschien wel geen leslokalen, en meer leren op de werkplek, thuis, of waar het uitkomt. Al dan niet ingehuurde docenten en trainers die geen lessen meer draaien, maar aan het werk gaan met medewerkers en met hen samen leeractiviteiten initiëren, volgen en meten, gericht op het verhogen van arbeidsproductiviteit en werkplezier. De vakschool 2.0 zeg maar.”

[Kijk voor links naar de ideeën van onder andere Ken Robinson op \[www.groenonderwijs.nl\]\(http://www.groenonderwijs.nl\) > editie 9](#)